

Kotoistushankkeen ohjausryhmän kyrillisten aakkosten latinaistamista koskeva kannanotto 10.9.2013

Kyrilliset aakkoset ovat käytössä monissa maissa, joissa puhutaan slaavilaisia kieliä. Erinäisissä yhteyksissä, kuten kirjallisuutta ja uutisia käännettäessä tai viranomaiskäytössä tarvitaan joskus kyrillisillä kirjaimilla kirjoitettujen nimien latinalaisaakkosin kirjoitettuja vastineita.

Tähän tarkoitukseen on laadittu useita ohjeita tai standardeja:

1. Kansainvälinen "tieteellinen" standardi ISO 9 (1995), joka antaa jokaiselle kyrilliselle aakkoselle vastineeksi tietyn yksiselitteisen latinalaisaakkosen (jossa voi tarpeen mukaan olla tarkkeita). Kun vastineet ovat yksiselitteisiä, voidaan näin latinaistettu muoto palauttaa tarvittaessa takaisin alkuperäiseen kyrilliseen muotoonsa. Standardia käytetään ainakin osin mm. kirjastotietojen tallennuksessa ja vaihdossa. Tavallinen suomenkielinen lukija ei osaisi ääntää kaikkia nimiä ymmärrettävällä tavalla tämän normin mukaisesta latinaistetusta asusta. Kuitenkin kyrilliset aakkoset ääntyvät niitä käyttävissä kielissä yhdenmukaisemmin kuin latinalaiset aakkoset ääntyvät eri kielissä.

2. Kansallinen standardi SFS 4900 (1998), joka esittää eri slaavilaisten kielten (bulgarian, makedonian, serbian, ukrainan, venäjän ja valkovenäjän) kyrillisin aakkosin kirjoitetut nimet mahdollisimman hyvin suomen kielen mukaisina käyttäen tarvittaessa aakkosia š ja ž. Suomenkielinen lukija ääntää näin latinaistetut nimet kohtuullisen oikein, ainakin tunnistettavalla tavalla. Tämän standardin mukainen latinaistus ei aina ole palautuva, eli siitä ei aina voi päätellä täsmällisesti alkuperäistä kyrillistä asua.

3. Valkovenäjällä, Ukrainassa ja Bulgariassa on hiljan tehty kussakin oma, englannin kieleen perustuva latinaistuksenormi, jotka on hyväksytty myös YK:n suositukseksi käytettäväksi paikannimissä (ks. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=4578>). Nämä kolme normia poikkeavat olennaisesti toisistaan ja myös Venäjän vastaavasta normista. Kyrillisen asun latinaistamiseksi näiden (englannin mukaisen) normien mukaan pitäisi aina tietää, minkä kielen mukaan muunnetaan, sillä samalla tavalla kirjoitetut/äännettyt sanat muuntuvat eri tavoin. Myös tällaisten englannin mukaisten latinaistettujen kirjoitusasujen ääntämyksen päättelemiseksi täytyisi tietää, minkä maan normilla kirjoitusasu on muodostettu.

Kuten Sirkka Paikkalan (ks. <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2537>) Kielikellon artikkelissa todetaan, nyt tulee muodostaa kanta siitä, mikä on uusien YK:ssakin hyväksytyjen suositusten käyttöala Suomessa ja suomenkielisessä viestinnässä.

Kotoistus-hankkeen näkemys on, että YK:n suosittamat valkovenäjän, ukrainan, bulgarian ja venäjän latinaistukset soveltuvat käytettäväksi sellaisissa viranomaisten dokumenteissa ja vaihdettavissa tiedoissa, joissa tarvitaan kansainvälisesti keskenään samaa, hyvin suppealla aakkostolla esitettävissä olevaa latinalaisin kirjaimin esitettyä asua. Sen sijaan niitä ei tulisi käyttää tavallisessa tekstissä, kuten uutisissa tai kirjallisuudessa. Näissä yhteyksissä soveltuvat käytettäväksi aiemmat standardit (SFS 4900 ja ISO 9), jotka ovat ajantasaisia ja eri slaavilaiset kielet hyvin huomioon ottavia. Niiden käyttöalaa ei ole syytä kaventaa.